

**แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี**
**Guidelines for Improving the Operational Efficiency of
Cooperative Education Program Management: A Case of Faculty of
Liberal Arts – Rajamangala University of Technology hanyaburi**

กรรณิการ์ สงวนดี*
Kanikar Sa-Nguandee*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา อาจารย์นิเทศ และสถานประกอบการ ที่เป็นผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ซึ่งใช้จากกลุ่มประชากรทั้งหมด จำนวน 467 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และค่าสหสัมพันธ์เชิงถดถอย

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อยู่ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจพันธกิจของงานสหกิจศึกษา รองลงมา คือ ด้านการจัดระบบนิเทศงาน ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ด้านการติดตาม ประเมินผล และรับรู้ข้อมูลป้อนกลับ และด้านการติดต่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ส่วนปัญหาและอุปสรรค พบว่า ในช่วงสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ทำให้หาสถานประกอบการได้ยาก เนื่องจากหลายแห่งไม่สามารถรับนักศึกษาเข้าฝึกสหกิจศึกษา หรือในภาวะที่มีการระบาดหนัก จึงโดนส่งตัวกลับทำให้ไม่สามารถฝึกปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง และให้ข้อเสนอแนะว่ามหาวิทยาลัยควรมีการสร้างความร่วมมือ MOU กับสถานประกอบการให้หลากหลายมากขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักศึกษา

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานสหกิจศึกษา

งานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Cooperative Education, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

* Corresponding Author: kannikar_s@rmutt.ac.th

Abstract

This research aimed to study 1) the factors affecting the development of operational system management regarding cooperative education, and 2) the difficulties that arose and solutions that may be developed to be guidelines for improving the operational efficiency of cooperative education work at the Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi. The study employed a quantitative approach, using a questionnaire for data collection. It was administered to the participants involved in cooperative education work under the Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi. A total of 467 samples consisted of students, faculty advisors, and corporates. Percentage, mean, standard deviation, Pearson Correlation and regression analysis were conducted for the data analysis.

The results revealed five aspects of factors affecting the operational efficiency of cooperative education work at the Faculty of Liberal Arts, the Rajamangala University of Technology Thanyaburi with statistically significant at the 0.05 level. The five aspects included knowledge and understanding of the cooperative education mission, followed by task supervision system, management process, monitoring, evaluation and perception of feedback, and communication and public relations. The results found that the COVID-19 epidemic situation led to difficulties finding a collaboration among corporates in receiving cooperative education students. In some other cases, in the event of a severe outbreak, specific training was ceased resulting in the co-op student discontinuing their cooperative education practice. It is suggested that establishing larger numbers of alternatives through seeking corporate collaboration and settling a memorandum of understanding (MOU) would be more beneficial for students.

Keywords: Guidelines for Improving, Operational efficiency, Cooperative education program management

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้กระแสของสังคมโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว บุคลากรที่มีพหุทักษะและมีความสามารถระดับสากลกำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน การศึกษาที่เน้นเพียงการเรียนในห้องเรียนหรือภาคทฤษฎีนั้น ไม่อาจพัฒนาทักษะความสามารถที่จำเป็นต่อการทำงานให้บัณฑิตได้ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอก ประกอบกับการเตรียมความพร้อมบัณฑิตให้เป็นพลเมืองของประชาคมโลก ซึ่งมีผลต่อการแข่งขันด้านแรงงานอย่างมาก ประเทศใดที่บัณฑิตมีคุณภาพตรงตามความ

ต้องการของตลาดแรงงานย่อมได้รับการบรรจุเข้าทำงานในตลาดแรงงาน ส่วนบัณฑิตที่ด้อยคุณภาพก็จะถูกแย่งงานหรืออาจถูกผลักดันให้ไปทำงานในประเทศที่ค่าครองชีพต่ำ สถาบันอุดมศึกษาของไทยจึงต้องเร่งปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นให้ทันท่วงที (พาทีศ คงโสมมา, 2555; ศิริวรรณ มุรินทร์วงศ์, 2561) การเรียนการสอนเฉพาะแต่ในห้องเรียน หรือในห้องปฏิบัติการไม่เพียงพอ นักศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะของงานอาชีพและทักษะด้านพัฒนาตนเอง ถือเป็นความจำเป็นที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ต้องร่วมมือกัน เพื่อ

เร่งสร้างและพัฒนาความรู้ความสามารถของกำลังคนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญ จึงมีนโยบายที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาระบบ สหกิจศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อให้บัณฑิตมีความสมบูรณ์พร้อม มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่ตรงตามความต้องการขององค์กรผู้ใช้บัณฑิต (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550)

สหกิจศึกษา (Cooperative Education) จึงเป็นทางออกของการแก้ไขปัญหาคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย สหกิจศึกษาเป็นระบบการศึกษาที่จัดให้มีการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ของนักศึกษาในห้องเรียน เข้ากับการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการอย่างมีหลักการและเป็นระบบ เพื่อให้ได้ประสบการณ์ตรงอันจะส่งผลให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ และเป็นที่ต้องการขององค์กรผู้ใช้บัณฑิต นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีและความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ อันจะนำไปสู่การบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน และเพิ่มขีดความสามารถของประเทศสู่สากล ดังนั้น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีจึงได้จัดการศึกษาในรูปแบบของสหกิจศึกษาซึ่งเน้นการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ จัดให้นักศึกษามีประสบการณ์ปฏิบัติงานจริง ณ สถานประกอบการ เพื่อให้นักศึกษาจะได้มีโอกาสสร้างความเข้าใจและคุ้นเคยกับการทำงานในสถานประกอบการ นักศึกษาจะได้มาซึ่งการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ และสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นที่ต้องการของสถานประกอบการ อันจะส่งผลให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพสูงเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานมากขึ้น อีกทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมืออันดีระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตรได้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ และสถาน

ประกอบการก็จะได้นักศึกษาเข้าไปร่วมงานตลอดปีเพื่อแบ่งเบาภาระงานของพนักงานประจำ นักศึกษาสหกิจศึกษาจึงเปรียบเสมือนผู้ที่สะท้อนให้เห็นคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยฯ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2558)

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นวิชาบังคับตามหลักสูตรคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในระดับปริญญาตรีหลักสูตร 4 ปี ประกอบด้วย สาขาวิชาการท่องเที่ยว สาขาวิชาการจัดการการโรงแรม สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล และสาขาวิชาอุตสาหกรรมบริการการบิน ภาระหน้าที่หลักที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรมและคุณภาพ ถือเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นเลิศ ที่สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งมุ่งมั่น จึงได้แสวงหาและพัฒนาวิธีการที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยการจัดให้มีประสบการณ์วิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เริ่มต้นจากวิชาชีพหลายสาขาที่เน้นการเป็นวิชาชีพเชิงปฏิบัติ กำหนดแผนการศึกษากลุ่มฝึกประสบการณ์ให้นักศึกษาทุกคนได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามสถานประกอบการต่าง ๆ ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้นักศึกษาได้เข้าสู่เวทีการเรียนรู้การทำงานและการทดสอบตนเองเพื่อหาคำตอบว่านักศึกษาจะเดินเข้าสู่วิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยมีอาจารย์และเจ้าหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ส่วนอาจารย์นิเทศทำหน้าที่ประสานงานระหว่างฝ่ายงานสหกิจและแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รวมทั้งปฐมนิเทศก่อนออกฝึก โดยส่งนักศึกษาไปยังแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และปรึกษาหารือที่ปรึกษาประจำหน่วยงาน ของแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาเพื่อประมวลผลนำส่งฝ่ายงานสหกิจศึกษาของคณะเพื่อดำเนินการต่อไป (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2561)

แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานด้านสหกิจศึกษาของคณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้พบปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ทั้งในสถานการณ์ปกติ และสถานการณ์โรคระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ปัญหาที่พบในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ได้แก่ การออกเอกสารล่าช้า ข้อความข้อมูลที่ปรากฏในเอกสารไม่ถูกต้อง เนื่องจากทำงานที่บ้านทำให้การประสานงานไม่สะดวก ส่วนในกรณีช่วงสถานการณ์ปกติ ปัญหาที่พบ ได้แก่ ปัญหาการเตรียมความพร้อมให้กับคณาจารย์นิเทศ นักศึกษาตัวแทนสถานประกอบการ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และกระบวนการของสหกิจศึกษา เช่น นักศึกษาไม่มีความพร้อมทั้งในด้านวิชาการ ขาดข้อมูลในการเลือกสถานประกอบการที่เหมาะสม สอดคล้อง ทำให้ไม่ได้รับการฝึกสหกิจที่ตรงตามสาขา ส่วนสถานประกอบการยังไม่เข้าใจสหกิจศึกษาแยกไม่ออกระหว่างสหกิจศึกษากับการฝึกงานทั่วไป การจัดแผนการดำเนินงานในการนิเทศระหว่างนักศึกษา สถานประกอบการ และคณาจารย์นิเทศที่ยังมีข้อจำกัดด้านเวลาที่ตรงกัน (กชพร เมฆานิมิตติ, 2564; อัครศิริ ลาปี อี, 2560)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาประสิทธิภาพการฝึกสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในฐานะผู้วิจัยเป็นผู้ปฏิบัติงานสหกิจศึกษา จึงต้องการศึกษาและนำผลการวิจัยโดยนำข้อมูลมาแก้ปัญหาในการจัดการฝึกสหกิจของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการของนักศึกษา รวมไปถึงนำข้อมูลมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนใน

รายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และกำหนดแนวทางการวางแผนพัฒนาและการปรับปรุงแก้ไขเพื่อเตรียมการให้นักศึกษารุ่นต่อไปที่ออกฝึกสหกิจของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้แก่ ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ด้านความรู้ความเข้าใจ พันธกิจสหกิจศึกษามี ด้านการเตรียมความพร้อมการฝึกสหกิจ ด้านการติดต่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดระบบนิเทศงาน ด้านบุคลากรผู้ประสานงาน และด้านการติดตาม ประเมินผล และรับรู้ข้อมูลป้อนกลับ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังรูปที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษา อาจารย์นิเทศ และสถานประกอบการ ที่เป็นผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน การฝึกสหกิจศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวนทั้งสิ้น 467 คน ประกอบไปด้วย นักศึกษาระดับปริญญาตรีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่เข้ารับการฝึกสหกิจ ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 360 คน อาจารย์นิเทศ 50 คน และผู้บริหาร/หัวหน้างานจากสถานประกอบการ จำนวน 57 แห่ง ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (questionnaire) โดยผู้วิจัยสร้างเครื่องมือจากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี แนวคิดต่างๆ

รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น เพื่อศึกษาในประเด็นดังกล่าว โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูล ตำรา และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความจากวารสาร วิทยานิพนธ์ อินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม

2. สร้างข้อคำถามจากข้อมูลที่ได้ศึกษามาให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ธัญบุรี ได้แก่ ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ด้าน
ความรู้ความเข้าใจพันธกิจสหกิจศึกษา ด้านการเตรียม
ความพร้อมการฝึกสหกิจ ด้านการติดต่อสื่อสารและ
ประชาสัมพันธ์ด้านการจัดระบบนิเทศงาน ด้าน
บุคลากรผู้ประสานงาน ด้านการติดตาม ประเมินผล
และรับรู้ข้อมูลป้อนกลับ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการ
ปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้แก่ ต้นทุน
คุณภาพงาน ปริมาณงาน เวลา วิธีการ

โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 มีลักษณะ
เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต
(Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ
น้อยที่สุด โดยผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบตรงกับ
ความคิดเห็นในระดับใดระดับหนึ่ง ในการวิเคราะห์
ข้อมูลจะทำการให้คะแนนตามระดับโดยกำหนดเกณฑ์
การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์การแปล
ความหมายค่าคะแนน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ (บุญชม
ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ
แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ
งานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ลักษณะของแบบสอบถาม
เป็นการตอบคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่
กว้างขวางและหลากหลาย

3. หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content
validity) ของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้าง
ขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบตรวจสอบ
ความถูกต้องและทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และ
ภาษา แล้วหาค่า ดัชนีความสอดคล้องของ แบบสอบถาม

โดยใช้ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence)
โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย คือ ค่า IOC 0.7 ขึ้นไป
อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ พบว่าแบบสอบถามมีค่าดัชนีความ
สอดคล้องได้ค่า IOC เท่ากับ 0.986 (บุญชม ศรีสะอาด,
2560)

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับ
นักศึกษา จำนวน 20 คน อาจารย์นิเทศ จำนวน 5 คน
และหัวหน้างานจากสถานประกอบการ 5 คน ในภาค
การศึกษาที่ผ่านมา คือ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา
2563 รวมจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น
(Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์
อัลฟา (Alfa coefficient) ของครอนบาช (Cronbach)
(Cronbach, 1990 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.994

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนในการ
ดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ใช้เก็บข้อมูลโดยการสำรวจ
จากนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ที่ฝึกสหกิจ จำนวน 360 คน
อาจารย์นิเทศ 50 คน และสถานประกอบการ 57 แห่ง
หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมแบบสอบถามและทำการ
ประมวลผลในขั้นตอนต่อไป

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลเอกสารวิชาการ
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพการ
ฝึกสหกิจ ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาและ
รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยภาคินพนธ์
วิทยานิพนธ์ต่าง ๆ วารสารอิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ และ
เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เก็บรวบรวมจากแบบ สอบถาม ประมวลผล
ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ดังนี้

1. การวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ
เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะตัวอย่างเพื่ออธิบายลักษณะ
ทั่วไปของประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา
สถานภาพ

2. หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา และประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

3. การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ใช้สำหรับศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการปฏิบัติงานมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และค่าสหสัมพันธ์เชิงถดถอย (Multiple Regression) ใช้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

4. สำหรับข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการพรรณนาบรรยายสรุปเป็นประเด็นใช้ทฤษฎีและประสบการณ์ในการวิเคราะห์

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วน

ใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 66.38 และเพศชาย จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 33.62 มีอายุ ต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 343 คน คิดเป็นร้อยละ 73.45 กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 77.09 เป็นนักศึกษา จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 77.09

2. ผลการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77, S.D. = 0.67$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า เห็นด้วยในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมในการฝึกสหกิจศึกษา ($\bar{X} = 3.83, S.D. = 0.67$) รองลงมา คือ ด้านความรู้ความเข้าใจพันธกิจของงานสหกิจศึกษา ($\bar{X} = 3.80, S.D. = 0.67$) ด้านการติดตาม ประเมินผล และรับรู้ข้อมูลป้อนกลับ ($\bar{X} = 3.80, S.D. = 0.82$) ด้านการจัดระบบนิเทศงาน ($\bar{X} = 3.78, S.D. = 0.79$) ด้านบุคลากรเจ้าหน้าที่สหกิจศึกษา ($\bar{X} = 3.76, S.D. = 0.82$) ด้านการติดต่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.72, S.D. = 0.70$) และด้านกระบวนการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.66, S.D. = 0.78$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในภาพรวม

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านกระบวนการบริหารจัดการ	3.66	0.78	มาก	7
2. ด้านความรู้ความเข้าใจพันธกิจของงานสหกิจศึกษา	3.80	0.67	มาก	2
3. ด้านการเตรียมความพร้อมในการฝึกสหกิจศึกษา	3.83	0.67	มาก	1
4. ด้านการติดต่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์	3.72	0.70	มาก	6
5. ด้านการจัดระบบนิเทศงาน	3.78	0.79	มาก	4
6. ด้านบุคลากรเจ้าหน้าที่สหกิจศึกษา	3.74	0.90	มาก	5
7. ด้านการติดตาม ประเมินผล และรับรู้ข้อมูลป้อนกลับ	3.80	0.82	มาก	3
ภาพรวม	3.77	0.67	มาก	

3. ผลการศึกษา ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.76$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ในภาพรวมอยู่ใน

ระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านเวลา ($\bar{X} = 3.93, S.D. = 0.80$) รองลงมา คือ ด้านคุณภาพงาน ($\bar{X} = 3.90, S.D. = 0.78$) ด้านปริมาณงาน ($\bar{X} = 3.86, S.D. = 0.82$) ด้านวิธีการ ($\bar{X} = 3.83, S.D. = 0.86$) และด้านต้นทุน ($\bar{X} = 3.81, S.D. = 0.81$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี-
 ราชมงคลธัญบุรี ในภาพรวม

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
ด้านต้นทุน	3.81	0.81	มาก	5
ด้านคุณภาพงาน	3.90	0.78	มาก	2
ด้านปริมาณงาน	3.86	0.82	มาก	3
ด้านเวลา	3.93	0.80	มาก	1
ด้านวิธีการ	3.83	0.86	มาก	4
ภาพรวม	3.87	0.76	มาก	

4. ผลการศึกษา ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

4.1 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา พบว่า ในช่วงสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ทำให้หาสถานประกอบการยาก เนื่องจากหลายแห่งไม่สามารถรับนักศึกษาเข้าฝึกสหกิจศึกษา หรือในภาวะที่มีการระบาดหนัก ต้องโดนส่งตัวกลับ ไม่สามารถฝึกปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้ง สถานประกอบการยังไม่สามารถประสานงานกับสถานศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาก่อนออกฝึกสหกิจได้ สถานประกอบการตอบรับนักศึกษาเข้าปฏิบัติงานสหกิจศึกษาล่าช้า ทำให้นักศึกษาหมดโอกาสที่จะได้เข้าปฏิบัติงานสหกิจศึกษาในสถานประกอบการตามความคาดหวัง

4.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรมีการสร้างความร่วมมือ MOU กับสถานประกอบการให้หลากหลายมากขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักศึกษา ตลอดจนไปถึงสถาบันการศึกษา สถานประกอบการ อาจารย์ที่ปรึกษา และตัวนักศึกษาเอง ควรมีการสื่อสารกันให้มากขึ้น สร้างความเข้าใจในกิจกรรมสหกิจฯ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

5. ผลการทดสอบสมมติฐาน

5.1 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ด้านความรู้ความเข้าใจพันธกิจของงานสหกิจศึกษา ด้านการเตรียมความพร้อมในการฝึกสหกิจศึกษา ด้านการติดต่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดระบบนิเทศงาน ด้านบุคลากรผู้ประสานงาน และด้านการติดตามประเมินผล และรับรู้ข้อมูลป้อนกลับ) พบว่า ด้านกระบวนการบริหารจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.668$) ด้านความรู้ความเข้าใจพันธกิจของงานสหกิจ

ศึกษา อยู่ในระดับสูง ($r = 0.859$) ด้านการเตรียมความพร้อมในการฝึกสหกิจศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.699$) ด้านการติดต่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.604$) ด้านการจัดระบบนิเทศงาน อยู่ในระดับสูง ($r = 0.803$) ด้านบุคลากรผู้ประสานงาน

อยู่ในระดับสูง ($r = 0.708$) ด้านการติดตาม ประเมินผล และรับรู้ข้อมูลป้อนกลับ อยู่ในระดับสูง ($r = 0.744$) พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีระดับความสัมพันธ์ในทางบวก ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน การฝึกสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ตัวแปร	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	Y
X1 ด้านกระบวนการบริหารจัดการ	1							
X2 ด้านความรู้ความเข้าใจพันธกิจของงานสหกิจศึกษา	.690**	1						
X3 ด้านการเตรียมความพร้อมในการฝึกสหกิจศึกษา	.762**	.768**	1					
X4 ด้านการติดต่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์	.734**	.718**	.748**	1				
X5 ด้านการจัดระบบนิเทศงาน	.766**	.833**	.801**	.787**	1			
X6 ด้านบุคลากรผู้ประสานงาน	.806**	.754**	.797**	.766**	.891**	1		
X7 ด้านการติดตาม ประเมินผล และรับรู้ข้อมูลป้อนกลับ	.624**	.781**	.658**	.595**	.737**	.643**	1	
Y ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน การฝึกสหกิจศึกษา	.668**	.859**	.699**	.604**	.803**	.708**	.744**	1

**p < .05

5.2 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้แก่ ด้านกระบวนการบริหารจัดการด้านความรู้ความเข้าใจพันธกิจของงานสหกิจศึกษา ด้านการเตรียมความพร้อมในการฝึกสหกิจศึกษา ด้านการติดต่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดระบบนิเทศงาน ด้านบุคลากรผู้ประสานงาน และด้านการติดตาม ประเมินผล และรับรู้ข้อมูลป้อนกลับ มาทำนายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า ตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน การฝึกสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อยู่ 5 ด้าน คือ ด้านกระบวนการบริหารจัดการ (X1) ด้านความรู้ความเข้าใจพันธกิจของงานสหกิจศึกษา (X2) ด้านการติดต่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ (X4) ด้านการจัดระบบนิเทศงาน (X5)

และด้านการติดตาม ประเมินผล และรับรู้ข้อมูลป้อนกลับ (X7) แสดงว่าตัวแปรพยากรณ์ ทั้ง 5 ตัวสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษามากที่สุด คือ ด้านความรู้ความเข้าใจพันธกิจของงานสหกิจศึกษา (X2) ($\beta = 0.584$) รองลงมา คือ ด้านการจัดระบบนิเทศงาน (X5) ($\beta = 0.364$) ด้านกระบวนการบริหารจัดการ (X1) ($\beta = 0.126$) ด้านการติดตาม ประเมินผล และรับรู้ข้อมูลป้อนกลับ (X7) ($\beta = 0.107$) และด้านการติดต่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ (X4) ($\beta = -0.205$)

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ซึ่งแสดงผลของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมดมีอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 78.20 (Adj.

$R^2 = 0.782$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ $Y = 0.273 + 0.123X_1 + 0.661X_2 - 0.223X_4 + 0.351X_5 + 0.098X_7$
 $(R = 0.886)$ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ 0.355 ($SE_{est} = 0.355$) และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน การฝึกสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์					Collinearity Statistics	
	B	S.E.	β	t	P	Tolerance	VIF
(Constant)	.273	.104		2.614	.009		
ด้านกระบวนการบริหารจัดการ (X1)	.123	.039	.126	3.149	.002	.292	3.428
ด้านความรู้ความเข้าใจพันธกิจของงานสหกิจศึกษา (X2)	.661	.052	.584	12.804	.000	.225	4.445
ด้านการเตรียมความพร้อมในการฝึกสหกิจศึกษา (X3)	.004	.047	.003	.074	.941	.264	3.783
ด้านการติดต่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ (X4)	-.223	.042	-.205	-5.329	.000	.316	3.167
ด้านการจัดระบบนิเทศงาน (X5)	.351	.058	.364	6.074	.000	.131	7.663
ด้านบุคลากรผู้ประสานงาน (X6)	-.067	.050	-.072	-1.337	.182	.160	6.239
ด้านการติดตาม ประเมินผล และรับรู้ข้อมูลป้อนกลับ (X7)	.098	.033	.107	2.943	.003	.355	2.813

การอภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการเตรียมความพร้อมในการฝึกสหกิจศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าจุดเริ่มต้นของการดำเนินการสหกิจศึกษาที่ดีจะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่น ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ กำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ที่ชัดเจน มีการจัดหาสถานประกอบการ และลักษณะงานที่มีคุณภาพตรงกับสาขาวิชาชีพ รวมไปถึงการจัดการเรียนการสอนรายวิชาเตรียมความพร้อมฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่เป็นหลักสูตรที่คณะศิลปศาสตร์จัดขึ้นก่อนออกสหกิจศึกษา ถ้านักศึกษา

ไม่ผ่านการเรียนรายวิชานี้ก็ไม่สามารถออกฝึกสหกิจได้ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกสหกิจศึกษาจะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักศึกษาได้มีเวลาเตรียมตัวทั้งในเรื่องของการพัฒนาความรู้ในด้านสาขาวิชาชีพ การพัฒนาด้านภาษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาทักษะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริงในสถานประกอบการ รวมไปถึงการพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสม สอดคล้องกับคำกล่าวของสุภี เชื้อนโพธิ์ และ สมใจ บุญหมื่นไวย (2559) ได้กล่าวว่า ปัจจัยด้านการเตรียมความพร้อมการฝึกสหกิจมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสหกิจศึกษาอย่างยั่งยืน ซึ่งสถานศึกษาจะต้องเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาสหกิจศึกษานั้น ต้องเริ่มต้นตั้งแต่การเรียนการสอนความรู้ทฤษฎีในห้องเรียน การจัดให้มีการปฐมนิเทศก่อนนักศึกษาจะออกสหกิจศึกษา การทบทวน

ความรู้ทางวิชาการ การใช้อุปกรณ์สำนักงานที่ทันสมัย รวมทั้งการฝึกอบรมด้านทักษะภาษาอังกฤษ การฝึกอบรมบุคลิกภาพ การทำงานเป็นทีม และการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการจัดทำรายงานสารนิพนธ์ทางวิชาการ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภาสกร แห่งศักดิ์ศรี (2561) ที่แนะนำว่า การประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่กับสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพว่าควรมีการจัดสัมมนา ก่อนออกฝึกประสบการณ์ ระหว่างสถานประกอบการกับคณะ งานวิจัยของกชพร เมฆานิมิตติ (2564) ที่เสนอแนะว่า ด้านการเตรียมความพร้อมนักศึกษาสหกิจศึกษา ก่อนออกปฏิบัติงาน คุรุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ควรมีการเตรียมความพร้อมนักศึกษาทั้งในรูปแบบรายวิชาเตรียมความพร้อม กิจกรรมปฐมนิเทศ และโครงการเสริมทักษะวิชาชีพ เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาความรู้ความสามารถก่อน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา จินดานิล, พชรี ฉลาดธัญกิจ และสิริพร พงศ์หิรัญสกุล (2565) ที่เสนอแนะว่าเมื่อสถานศึกษามีนักศึกษาที่กำลังจะสำเร็จ การศึกษา จะต้องดำเนินการติดต่อกับสถานประกอบการเพื่อขอฝึกงาน ทั้งนี้สถานศึกษาจำเป็นต้องทำการฝึกอบรมพัฒนาทักษะเพื่อเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาก่อนออกฝึกงานจริง ทั้งทักษะทางด้านวิชาชีพ เทคโนโลยี ภาษาเพื่อการสื่อสาร รวมถึงบุคลิกภาพที่เหมาะสม ส่งผลให้กระบวนการทำงานของสถานประกอบการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

2. จากผลการศึกษาที่พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยในระดับมาก ในด้านเวลา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกระบวนการขั้นตอนการฝึกสหกิจต้องมีการกำหนดระยะเวลาด้วยการทำปฏิทินการปฏิบัติงานของแต่ละกิจกรรมที่แน่นอนและชัดเจน มีขั้นตอนที่ง่ายต่อการปฏิบัติเพื่อความรวดเร็ว อีกทั้งมีการบริหารเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้เสร็จทันตามกำหนดเวลา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานสหกิจศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

เพราะการที่สามารถปฏิบัติงานได้ทันเวลาตามที่กำหนดได้อย่างมีคุณภาพและตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์กร การปฏิบัติงานในทุกตำแหน่งทุกสายงานต้องมีการแข่งขันกับเวลา ต้องรู้จักจัดสรรเวลา หรือเรียงลำดับความสำคัญก่อน หลัง ความยาก ง่ายของงานที่ปฏิบัติ เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความรวดเร็ว และได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพ (กฤษณานันท์ สุวรรณนุรักษ์, อรุณ ไชยนิทย์ และกานุพงศ์ สามารถ, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนณพรรณี ดารายน (2556) ที่พบว่า กระบวนการศึกษาศหกิจศึกษากับการพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตในการปฏิบัติงาน มีส่วนช่วยพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตในด้านผลการปฏิบัติงาน โดยทำให้ผลสำเร็จของงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ทำให้เห็นคุณค่าของงานที่ทำ ทำให้ผลสำเร็จในการเชื่อมโยงความรู้ระหว่างวิชาการจากสถานศึกษากับการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ และทำให้ผลสำเร็จของงานมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลลักษณ์ ชาวสอาด (2561) ที่พบว่า การจัดการดำเนินสหกิจศึกษาที่ดีสามารถวัดได้จากมีการกระบวนการคัดเลือกนักศึกษาที่เข้ามาฝึกสหกิจศึกษาอย่างมีคุณภาพ ขนาดของสถานประกอบการและระยะเวลาในการจัดฝึกสหกิจศึกษาของสถานประกอบการ

3. จากผลการทดสอบสมมุติฐาน ที่พบว่า ตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อยู่ 5 ด้าน คือ ด้านกระบวนการบริหารจัดการ (X1) ด้านความรู้ความเข้าใจพันธกิจของงานสหกิจศึกษา (X2) ด้านการติดต่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ (X4) ด้านการจัดระบบนิเทศงาน (X5) และด้านการติดตาม ประเมินผล และรับรู้ข้อมูลป้อนกลับ (X7) แสดงว่าตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 5 ตัว สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน การฝึกสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน การฝึกสหกิจศึกษามาก

ที่สุด คือ ด้านความรู้ความเข้าใจพันธกิจของงานสหกิจศึกษา (X2) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานประกอบการเป็นองค์กรที่มีความสำคัญที่จะพัฒนานักศึกษาโดยวิธีการของสหกิจศึกษาให้เกิดผลทางรูปธรรม ในทางปฏิบัติสหกิจศึกษา มีรูปแบบและขั้นตอนที่จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดจากสถานประกอบการ แต่อาจจะประสบปัญหา ถ้าสถานประกอบการนั้นไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการฝึกสหกิจ และไม่ทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง อาจทำให้นักศึกษาไม่ได้รับประสบการณ์ตรง หรือได้พัฒนาความรู้ความสามารถที่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียน ดังนั้น ในการดำเนินการสหกิจก่อนออกฝึกสหกิจ จึงควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อให้สถานประกอบการนำไปถ่ายทอดความรู้แก่ผู้บริหารและพนักงานทุกระดับ รวมทั้งสถานประกอบการที่อยู่ในกลุ่มวิชาชีพเดียวกัน อีกทั้ง สร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการต่าง ๆ โดยมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น การฝึกอบรมการทำวิจัยหรือทำโครงการร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงาน การฝึกสหกิจศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังเช่นงานวิจัยของ วิจิตรรัตน์ เกิดหายุ และคณะ (2564) ที่มีการประเมินโครงการช่วยสร้างความร่วมมือทางวิชาการและวิชาชีพระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ผลการประเมินพบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมิน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากโครงการสหกิจศึกษาช่วยสร้างความร่วมมือและเพิ่มระบบนิเวศ (Ecosystem) ทางวิชาการและวิชาชีพระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ทั้งเชิญตัวแทนจากสถานประกอบการเข้าร่วมสอนในรายวิชาและพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างคณะวิชาและสถานประกอบการ การประเมินพบว่า การดำเนินงานโครงการช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดฝึกสหกิจศึกษางานวิจัยของวิไลลักษณ์ ชาวสะอาด (2561) ที่พบว่า การดำเนินงานสหกิจที่ดี โดยมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยและสถานประกอบการ รวมทั้งการจัดฝึกอบรมซึ่งทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิ เชื้อโน้ต และสมใจ บุญหมื่นไวย (2559) ที่พบว่า ในสถานประกอบการพบว่าปัจจัยการดำเนินงานสหกิจศึกษาที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างยิ่งยั้งในสถานประกอบการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในพันธกิจสหกิจศึกษา

สรุปผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.38 มีอายุต่ำกว่า 25 ปี ร้อยละ 73.45 กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 77.09 และเป็นนักศึกษา ร้อยละ 77.09 โดยมีความเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ซึ่งมี 7 ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านการเตรียมความพร้อมในการฝึกสหกิจศึกษา ซึ่งพบว่าควรมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการขั้นตอนส่งเอกสารที่ชัดเจน 2) ด้านความรู้ความเข้าใจพันธกิจของงานสหกิจศึกษา พบว่า สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานสหกิจศึกษา แก่ผู้บริหารและพนักงานทุกระดับ รวมทั้งสถานประกอบการที่อยู่ในกลุ่มวิชาชีพเดียวกัน 3) ด้านการติดตาม ประเมินผล และรับรู้ข้อมูลป้อนกลับ พบว่าควรมีการกำหนดให้นักศึกษาได้เสนอแนะผลสะท้อนกลับจากการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา จากการประเมินตนเองโดยเปรียบเทียบพัฒนาการที่เกิดขึ้นระหว่างก่อนและหลังการปฏิบัติงาน 4) ด้านการจัดระบบนิเทศงาน พบว่า มีการติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของนักศึกษาอยู่เสมอเพื่อจะได้แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันเวลา 5) ด้านบุคลากรเจ้าหน้าที่สหกิจศึกษา สามารถที่จะให้คำแนะนำและตอบข้อซักถามได้อย่างชัดเจน 6) ด้านการติดต่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ควรมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้ได้ข้อมูลใหม่ๆ มาปรับใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานสหกิจศึกษา และ 7) ด้าน

กระบวนการบริหารจัดการ พบว่า ควรมีการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลการจัดสหกิจศึกษาอย่างเหมาะสม เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงงานและโครงการให้กับนักศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยดังกล่าวเหล่านี้จะส่งผลให้การปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเวลาที่มีการกำหนดขั้นตอนให้ง่ายต่อการปฏิบัติเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว ด้านคุณภาพงาน ที่ทำให้การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างภายในและภายนอกหน่วยงานเพื่อการให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ด้านปริมาณงานที่ต้องดำเนินการให้มีผลสำเร็จสูงกว่าเป้าหมายที่วางไว้ ด้านวิธีการ ซึ่งทำให้ลดขั้นตอนการทำงานที่ไม่จำเป็นเพื่อให้งานเสร็จตามเวลาและมีประสิทธิภาพ และใน ด้านต้นทุน ที่มีการจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการสหกิจอย่างเหมาะสม ส่วนในเรื่องปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นที่ผ่านมาก็คือ ในช่วงสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ทำให้หาสถานประกอบการยากมาก เนื่องจากหลายแห่งไม่สามารถรับนักศึกษาเข้าฝึกสหกิจศึกษา หรือในภาวะที่มีการระบอบหนัก ต้องโดนส่งตัวกลับ ไม่สามารถฝึกปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ต้องปรับตัวและกำหนดแนวทางในการฝึกสหกิจศึกษา ทั้งในเรื่องของการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการให้มากขึ้น เพื่อให้ศึกษามีทางเลือกมากขึ้น และที่สำคัญคือการสร้างความรู้ความเข้าใจพันธกิจสหกิจศึกษาให้กับสถานประกอบการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลการศึกษาทำให้ผู้วิจัย ได้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของงานสหกิจศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยนำข้อมูลมาแก้ปัญหาในการจัดการฝึกสหกิจศึกษาของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการของนักศึกษา รวมไปถึงนำข้อมูลมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้สามารถกำหนดแนวทาง การวางแผนพัฒนาและการปรับปรุงแก้ไขเพื่อเตรียมการให้นักศึกษารุ่นต่อไปที่ออกฝึกสหกิจของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของงานสหกิจศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ดังนี้

1. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ควรมีการพัฒนาทักษะทางด้านวิชาชีพด้านภาษา ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านบุคลิกภาพ ทั้งภายในและภายนอกให้กับนักศึกษาสหกิจศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยการจัดอบรมที่นอกเหนือจากวิชาเตรียมความพร้อมในห้องเรียน เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกปฏิบัติงานและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้

2. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการดำเนินงานสหกิจศึกษาให้กับคณาจารย์ เจ้าหน้าที่สหกิจศึกษา นักศึกษา และสถานประกอบการ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานสหกิจศึกษา ประกอบกับการมีส่วนร่วมจากสถานประกอบการในการดำเนินงานสหกิจศึกษา ก่อให้เกิดความร่วมมือที่ดีที่จะส่งผลให้การดำเนินงานสหกิจศึกษาบรรลุผลสัมฤทธิ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ควรกำหนดแผนการดำเนินงานสหกิจศึกษาที่มีการกำหนดระยะเวลา และขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน รวมไปถึงการเผยแพร่กำหนดการดำเนินงานให้ทั่วถึง โดยผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์สหกิจศึกษา สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ทันเวลาตามที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี-
ราชมงคลธัญบุรี ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการ
แลกเปลี่ยนและถ่ายโอนบุคลากรหรือคณาจารย์
ระหว่างมหาวิทยาลัยกับสถานประกอบการในการ
เรียนรู้ เพิ่มทักษะและประสบการณ์ทางวิชาการจาก
สถานศึกษา ทางวิชาชีพจากสถานประกอบการ อันจะ
นำมาซึ่งความร่วมมือและเกิดคุณภาพทางวิชาการ ซึ่ง
ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการ
ดำเนินงานสหกิจศึกษา

5. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี-
ราชมงคลธัญบุรี ควรจัดทำระบบการติดตามผลการ
ดำเนินงานสหกิจศึกษาที่มอบหมายให้บุคลากร หรือ
ผู้รับผิดชอบ ได้ติดตามผลเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง นำ
ผลมาวิเคราะห์ข้อจำกัดที่อาจจะเกิดขึ้นเพื่อนำไป
ปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาการรับรู้ และการมีส่วนร่วมในการ
ดำเนินงานสหกิจศึกษาของสถานประกอบการ เพื่อนำ
ข้อมูลมาใช้ในการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนิน
สหกิจศึกษาในการลดปัญหาการปฏิบัติงานที่ไม่
สอดคล้องกับสาขาวิชา ประกอบกับหาแนวทางให้
สถานประกอบการมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้การ
ดำเนินการสหกิจศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำโครงการ
สหกิจศึกษาของนักศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาใช้แก้ไขปัญห
อุปสรรคและหาแนวทางในการพัฒนาโครงการให้
สอดคล้องกับหลักสูตร และองค์กรสามารถนำมาใช้
ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณบดีคณะศิลปศาสตร์ ผู้บริหาร
ทุกท่านที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินการวิจัย
ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมคิด สอนศรี ดร.เบญจ
พร มีพร้อม และผู้อำนวยการสำนักสหกิจศึกษา ที่เป็น
ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไข

แบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณคุณวรรณยา
เฉลยปราชัญญ์ บรรณารักษ์ที่ให้คำแนะนำด้าน
กระบวนการวิจัยจากงานประจำ และตรวจสอบการ
อ้างอิงให้ถูกต้อง และขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา
ที่สนับสนุนทุนวิจัยจากการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กชพร เมฆานิมิตติ. (2564). การศึกษาการดำเนินงาน
สหกิจศึกษาของคณะครุศาสตร์
อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ธัญบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย
ปทุมธานี*, 13(2), 125-139.

กาญจนา จินดาณิล, พัชรี ฉลาดธัญกิจ และ สิริพร พงศ์-
หิรัญสกุล. (2565). การพัฒนารูปแบบ
การจัดการศึกษาแบบสหกิจศึกษาของ
สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนคร. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์
มจร.*, 10(1), 113-125.

กฤษณาภรณ์ สุวรรณนุรักษ์, อรุณ ไซยนิธย์ และ ภาณุพงศ์
สามารถ. (2563). รูปแบบการพัฒนา
ประสิทธิภาพองค์การ กรณีศึกษา: สำนัก
มาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
กรุงเทพมหานคร. *วารสารมหาดุสิตวารสาร*,
7(11), 147-165.

ชนนพรดี ดารายน. (2556). การศึกษากระบวนการ
ศึกษารูปแบบสหกิจศึกษาเพื่อการพัฒนา
ศักยภาพของบัณฑิตในการปฏิบัติงาน
ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัด
กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยกาสะลองคำ*,
7(2), 77-87.

ฐิติรัตน์ เกิดหาญ, ชานนท์จันทร์ และ พิภูล เอกวางกูร.
(2564). การประเมินโครงการสหกิจศึกษา
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. *Journal of*

- Modern Learning Development*,
6(5), 127-141.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10).
สุวีริยาสาส์น.
- พาทีศ คงโสมมา. (2555). สหกิจศึกษากับการพัฒนา
คุณภาพบัณฑิตไทย. *วารสารมหาวิทยาลัย
นครพนม*, 2(3), 18-24.
- ภาสกร แห่งศักดิ์ศรี. (2561). *กลยุทธ์การพัฒนาประสิทธิภาพ
การปฏิบัติงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.*
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. (2558). *คู่มือ
สหกิจศึกษา*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี-
ราชมงคลธัญบุรี.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. (2561). *คู่มือ
สหกิจศึกษาและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ.
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.*
- วิไลลักษณ์ ชาวสะอาด. (2561). ประสิทธิภาพของสหกิจ-
ศึกษา: กรณีศึกษา อุดมศึกษาไทย. *วารสาร
มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(3), 206-218.
- ศิริวรรณ มุนินทร์วงศ์. (2561). ปัญหาการฝึกงานและ
ทักษะในการทำงานของนักศึกษาสาขาวิชา
ภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา ฉบับพิเศษ,
8(3), 206-218.
- สุภี เชื้อนโพธิ์ และ สมใจ บุญหมื่นไวย. (2559). ปัจจัย
ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน
สหกิจศึกษาอย่างยั่งยืนในสถาบันการศึกษา
และสถานประกอบการ. *วารสาร มทร.อีสาน
ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(1),
39-54.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. กระทรวง-
ศึกษาธิการ. (2550). *แผนการดำเนินงาน
ส่งเสริมสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา
ระหว่าง ปี พ.ศ. 2551-2555*
- [http://acad.vru.ac.th/pdf-
Coop/Plan_coop51-55.pdf](http://acad.vru.ac.th/pdf-Coop/Plan_coop51-55.pdf)
- อัศวศิริ ลาปี่อี. (2560). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการ
ดำเนินโครงการสหกิจศึกษาหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. *วารสาร
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 6,
217-247.